

Biskopens visitasforedrag i Ikornnes kyrkje.

Visitas i Ikornnes og Sykkylven 7.-12. februar 2017

«Målet med bispevisitasen er å støtte, inspirere og rettleie kyrkjelydane og dei tilsette, samt gjere kykja sitt nærvær synleg i samfunnet.», skrev Sykkylvsbladet i onsdagens utgave. Jeg har aldri startet et visitasforedrag før med å lese fra lokalavisa, men dette var så presist og godt formulert at jeg valgte å gjøre det.

Gjennom ulike media, har Den norske kirke den siste tiden vært veldig synlig. Det gjelder også kirkens liv her i Sykkylven. Det skal jeg raskt komme tilbake til. Først vil jeg takke. Takke for den flotte måten dere har benyttet de mange ulike møteplassene visitasen har gitt oss. Undervegs har vi sett og sagt at vi gjerne også skulle hatt enda flere møtepunkt, møtt flere og sett mer. «Saft suse» som også hadde øvelse på onsdag er et eksempel på det. Vi får se hva oppfølgingen av denne visitasen kan føre til.

Det har vært godt å få komme tilbake til dere. Komme tilbake hit hvor jeg som biskop for andre gang i livet var på visitas for 8 år siden. Det er annerledes å komme tilbake til et kjent sted enn å komme dit for første gang. Det gir anledning til å oppdage andre ting og se sammenhenger i et annet perspektiv. Å være biskop er å være en som ser. Det er et privilegium. Jeg har denne uken presentert meg selv som et vandrende tilsyn. Takk for den gode måten dere har lagt til rette for at jeg har kunnet se til dere. Jeg har sett veldig mye jeg er takknemlig for. Dere har mye å glede dere over, og så er jeg glad for at dere vil nå ut på flere områder. Det diakonale arbeidet trenger nå å få oppmerksomhet.

Prosten var her på visitas 17.01.17. Da var det fokus på kirkegården, på kirkebygningene, på kontorforholdene og arbeidsmiljøet for de ansatte. Det foreligger et eget referat som vil bli del av den samlede protokollen. Han vil komme tilbake i løpet av 2017 og følge opp det jeg har sett, i visitas III. Siden forrige visitas har dere fått godkjent en forsøksordning med bygningsmessige endringer av kirkerommet i Sykkylven. Dette er ikke tema under visitasen. Ordningen skal evalueres før jul.

Vi har undervegs sett at visitasmeldinga ikke gir et tilstrekkelig bilde av det omfattende arbeidet som foregår i deres to sokn og heller ikke av samarbeidet med andre viktige aktører som bidrar til at sokna kan nå sine mål. Dere får derfor anledning til å utvide visitasmeldinga med vedlegg, slik at vi ikke lukker protokollen før påske. Hele protokollen er et offentlig dokument, og den kan være et godt arbeidsredskap for sokneråda og fellesrådet. Gjennom dette foredraget som også blir en del av protokollen, vil jeg gi tilbake til dere noe av det jeg har sett – med ønske om at det må bli til velsignelse for det videre arbeidet.

Visitasreglementet for Den norske kirke §1 lyder: «Formålet med visitasreglementet er gjennom bispevisitasene å legge forholdene til rette for aktivt engasjement og stadig fornyelse i den evangelisk-lutherske folkekirke i Norge. (...) Formålet med bispevisitasen er å støtte, inspirere og veilede menigheter og ansatte, og gjøre kirkens nærvær synlig i lokalsamfunnet.» Den siste delen har lokalavisa allerede gjort kjent for alle.

Ansvarlig redaktør stilte på lederplass onsdag i forrige uke spørsmålet: «Er den norske kyrkja i ferd med å forvitre?» Mitt enkle svar er «nei». Jeg var dessverre ikke kjent med noe av det som har stått på trykk i Sykkylvsbladet før jeg kom hit, men jeg så umiddelbart at det at

sokneprest Helge Standal nå har valgt å si opp sin stilling som følge av Kirkemøtets vedtak om ny vigsel av likekjønnede par, var et samtaletema over alt. Til og med ungdomsskoleelevene spurte om hva jeg mente om det de kalte «Standalsaken». Derfor valgte jeg å gjøre det til et tema i alle formelle møter vi har hatt under visitasen. Det gjelder i møte med sokneråda, staben, kommuneledelsen, med våre trossøsken i den katolske kirke samt i den eritreisk-ortodokse kirke, på festen for frivillige og i møte med representanter for Hundeidvik bedehus, Indremisjonsforeninga, NLM og Bedhusforsamlinga. Takk for at dere la godt til rette da jeg ønsket å treffe flere av alle dem som lokalt her er med på å holde vitnesbyrdet om troen på Jesus Kristus levende. Så lenge evangeliet om den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus får stå i sentrum og være det som bærer alt kirkens arbeid, kan kirken ikke forvitte. Det vi i åpenhet setter ord på, hjelper oss å romme en fellesforståelse av det som skiller og å stå sammen om det viktigste.

I mitt forrige visitasforedrag her i Sykkylven la jeg vekt på at dere måtte stå sammen. Takk til begge prestene for at dere gang på gang har sagt at dere vil bidra til det. Når troen blir utfordret, ser og lytter folk til sine ledere.

Et møte med kommunens ledelse er en fast del av biskopens visitasprogram, men tilsynsbesøket fra biskopen er annerledes enn andre tilsynsbesøk kommunen har erfaring med. Dette handler dypest sett om hvordan troens liv leves, om hvordan kirken er kirke. Og inn i dette har kommunen viktige oppgaver. Det skal jeg komme tilbake til.

Som en del av møtet med kommunen, presenterte leder i Sykkylven sokneråd litt av bredden i kirkens arbeid under visjonen «*Meir himmel på jorda*». Det er den overordnede visjonen for Den norske kirke og for Møre bispedømme. Visjonsdokument for hele vår kirke sier: «*Den norske kyrkja – ei evangelisk-luthersk folkekyrkje. Kyrkja vitnar i ord og gjerning om frelse, frimod og håp i Jesus Kristus ved å vere vedkjennande, open, tenande og misjonerande.*»

Vedtak Kirkemøtet og bispedømmerådet gjør, skaper ikke noe av dette. Arbeidet må gjøres lokalt – i de enkelte sokn. Og dette korresponderer godt med menighetsrådets myndighet og ansvar i Kirkelovens §9: «Menighetsrådet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i soknet, særlig at Guds ord kan bli rikelig forkynt, syke og døende betjent med det, dømte gis dåpsopplæring, barn og unge samlet om gode formål og legemlig og åndelig nød avhjulpet. Menighetsrådet har ansvar for at kirkelig undervisning, kirkemusikk og diakoni innarbeides og utvikles i soknet.» Det er på denne bakgrunn jeg anbefaler at sokneråda i fellesskap utarbeider gode planer for diakoni og kirkemusikk og ser på helheten i samspill med trosopplæringsplanens mål. All taus kunnskap som skriftliggjøres, kan med enkelhet deles med alle medarbeidere. Det vil også være til god hjelp når dere snart skal ta imot en ny prest, slik at alle ansatte og frivillige medarbeidere ser hvordan de kan arbeide for å nå felles mål.

På nasjonalt nivå er målene for den perioden vi nå er inne i: 1. *gudstenestelivet blomstrar*, 2. *fleire søker dåp og trusopplæring*, 3. *folkekyrkja engasjerer seg i samfunnet* og, 4. *fleire får lyst til å arbeide i kyrkja*.

1. *gudstenestelivet blomstrar*

Gudstjenesten er selve kjernevirksomheten i menighetenes liv. Der leves dåpens liv i fellesskap hvor vi lytter til og lærer fra bibelens ord og samles rundt nattverdens bord. Når ordet forkynnes og sakramentene forvaltes, skaper Gud tro. Det kjenner vi fra misjonshistorien og her hos oss. Jeg ser at dere gjør et stort arbeid med å legge til rette for at alle de dømte skal finne sin plass i det gudstjenestefeirende fellesskapet. En del av denne satsingen er også tilbudet om mindre fellesskap i husgrupper. Alt dette har ført til at den gjennomsnittlige gudstjenestedeltakelsen siden forrige visitas har en fin økning. Fra gudstjenesten sendes vi ut til et liv i tjeneste for Gud og vår neste, og til gudstjenesten kalles vi tilbake til fellesskapet med Gud selv - og med hverandre - rundt ordet og bordet.

Kirkemøtet vedtok nå i januar en ny dåpsliturgi og endringer i den liturgiske musikken. Begge deler skal innarbeides i begge kirkene og være en del av den lokale grunnordningen som skal vedtas av soknerådet og godkjennes av biskopen. Dere skriver i visitasmeldinga:

Grunnordninga i dei to kyrkjene er ganske like, og inneber at borna er med i gudstenesta fram til tekstlesing, går så på søndagsskule og kjem tilbake til nattverden. Og dere beskriver videre fordelene med dette. Dette tenker jeg er strategisk gode valg. Derimot er jeg spørrende til at dere i Sykkylven kyrkje har nattverd annenhver søndag og dåp annenhver søndag. I Ikornnes er det som regel nattverd på hver gudstjeneste samtidig som det også er tilbud om dåp. Kirkemøtet vedtok i 2011 at det normalt er nattverd i alle gudstjenester. Det må bli normalordningen i Sykkylven også.

Jeg er ikke gjort kjent med at det er teologiske grunner til at en del av dem som kommer til gudstjeneste ikke ser seg i stand til å komme til nattverd, og jeg bruker bevisst uttrykket «ser seg i stand til». For her legges grunnlaget gjennom undervisning og forkynnelse. Gud selv er den som setter oss i stand til å ta imot de gaver han vil gi oss. Og da er vi ved kjernen i vår kristne tro. Jesus holdt barnet frem som den største i Guds rike. Barnet synliggjør for oss alle hva nåde er. Barnet tar ufortjent imot dåpens- og nattverdens gaver på samme, enkle og tillitsfulle måte.

Dere har gjort et strategisk valg om å bruke en del lovsanger som ikke står i de tradisjonelle salmebøkene. Jeg mener likevel det er godt for den enkelte som kommer til kirken å kunne finne en salmebok med bønnebok, Luthers lille katekisme og notelinjer til salmene selv om det som skjer i gudstjenesten presenteres digitalt. Jeg ser at dere legger mye arbeid inn i presentasjonene og har gode illustrasjoner. Den erfaringen jeg har gjort i begge kirkene med skolegudstjenester og familiegudstjeneste denne uken, er at dette fungerer godt. Utfordringen er å sørge for at salmene og de liturgiske leddene som brukes har den oppdaterte ordlyden så det er god gjenkjennelse fra gudstjeneste til gudstjeneste og ved deltakelse i andre kirker.

Et godt redskap når dere skal se på strategien for arbeidet fremover, vil være å utarbeide en plan for kirkemusikk. Hvilke kjernesalmer fra salmeboka skal barna og de unge lære gjennom trosopplæringen fra de er 0-18 år? Hvilke kjernesalmer har skolen vedtatt gjennom sine kompetansemål, og vil barna oppleve at disse er i aktiv bruk når de kommer til kirka? Dere har et imponerende korarbeid. En plan for kirkemusikk vil sette det omfattende kirkemusikalske arbeidet inn i et større helhet. Når den er vedtatt vil den være et ressursmateriale og et styringsredskap for kantor i den brede involveringen dere har av frivillige i det kirkemusikalske arbeidet.

2. fleire søker dåp og trosopplæring

Det er en uløselig forbindelse mellom gudstjenestelivet og trosopplæringa. Alle årskull fra 0-18 år skal inviteres til en gudstjeneste hvor de kan delta ut fra den kunnskap, modning og vekst de har fått. I Møre bispedømmes visjon står det: «Gudstjenesten skal engasjere og involvere barn, unge og voksne til å utvikle kristen tro og identitet.» Gjennom korarbeidet har dere gjort en enestående innstas for å favne alle disse årsgruppene, og de involveres jevnlig i gudstjenester. Det er flott.

Utfordringen er om dere har ressurser igjen til dem som ikke finner sin plass i dette omfattende korarbeidet? Vi fikk et raskt besøk rundt bålet hos speiderne denne uken. Undervisningsrådgiveren vår tok i fagmøtet opp forholdet mellom breddetiltak og kontinuerlige tiltak samt innrammingen av breddetiltakene. Jeg hørte at det var en del taus kunnskap som dere i fellesskap vil skriftliggjøre til beste for samarbeidet mellom alle ansatte og frivillige medarbeidere i dette omfattende trosopplæringsarbeidet dere får til.

Dere beskriver i visitasmeldinga hva dere gjør for at de som bringer barna sine til dåp skal få en god opplevelse i kirken, og dere får gode tilbakemeldinger. Det er flott. Den første og helt grunnleggende trosopplæringen skjer i hjemmet. Dette legger dere godt til rette for å hjelpe faddere og foreldre til å ta dåpens forpliktelse på alvor ved å dele ut «Fadderposen» hvor en av fadderne får gi målrettede gaver til 1, 2 og 3-årsdagen for dåpen.

Prosentandelen av dem som selv er døpt og likevel velger å ikke døpe barna sine har siden siste visitas vært økende også her hos dere. Dere har møtt denne utviklingen ved å tilby dåp flere søndager enn tidligere samt å ikke begrense antall dåp i hver gudstjeneste, og dere har laget en god informasjonsbrosjyre om dåp. Har dere vurdert andre tiltak? Utviklingen er den samme i hele landet. Derfor har kirken satt i gang det store «dåpsløftet». I Møre bispedømme har vi satt ned en tverrfaglig arbeidsgruppe som ser på tiltak som kan føre til at flere velger dåp. Jeg ber dere gjøre dere kjent med det og se hva dere kan prøve av tiltak som hjelper døpte foreldre til selv å velge dåp for sine barn. Det kan være alt fra å invitere nye foreldre til en samtalekveld om dåp, til å arrangere felles dåpsfest under kirkekaffen for å holde kostnadene ved dåp nede, eller finne noen i menigheten som kan være med å dele fadderansvaret. Jeg har møtt foreldre som sier de ikke vil love mer enn de kan holde.

Det er mange år siden det ble slutt på at skolens kristendomsundervisning ble regnet som trosopplæring. Fra kirka sin side er det en selvfølge at alles barns livssituasjon skal tas på alvor, og at forskjellen mellom kunnskapsformidling og forkynnelse hele tiden gjøres tydelig for alle. På skolen lærer barna hva tro er. I fellesskapet i kirken lærer de hvordan vi gjør det når vi tror; erfarer de hva tro er. På skolen lærer de om bønn. I kirken får de være med å be. Det samme gjelder for barn med en annen religiøs identitet. Både skolen og kirken henter sitt mandat fra foreldrene. Med barnet / ungdommen i sentrum, er det et stort handlingsrom for at kirken kan være en ressurs for skolen og en læringsarena. Møtet med lærere i skole og barnehage, bekreftet gjensidig tillit og ønske om et bredere faglig samarbeid.

3. folkekyrkja engasjerer seg i samfunnet

Bedriftsbesøkene var denne gangen lagt til Møre Trafo. Ved forrige visitas var det besøk hos møbelindustrien i det negangstidene med permitteringer startet. Jeg ser at en del av dem som

tidligere jobbet i møbelindustrien har funnet nye arbeidsplasser her. Det var fint å lære litt om bedriften og ikke minst om verdigrunnlaget som preger den. «Drømmen om å skape noe over tid», gir den enkelte arbeidstaker og hele lokalsamfunnet en annen trygghet enn fokus på mer kortsiktige investeringer.

Ordføreren informerte om at det er svært lav arbeidsledighet her, og hele 81% arbeider i bygda. Med så høy deltakelse i arbeidslivet, var det ekstra fint å se hvor mye frivillig arbeid som utføres i ulike lag og organisasjoner og ikke minst i kirkene. Jeg merket meg at både kirkens ledere og kommunens ledelse beskriver samarbeidet som godt. Det er viktig for begge parter at en så sentral funksjon som kommunens representant i fellesrådet er ivaretatt av varaordfører.

Selv om skillet mellom staten og kirken formelt har skjedd, valgte Stortinget ved Grunnlovsendringen i 2012 likevel å opprettholde kommunens økonomiske forpliktelse for den lokale kirke. Kommunen er for tiden oppført i ROBEK. Det ser ut til å få konsekvenser for kirken mht kompensasjon for pris- og lønnsjustering, men ikke for midler til løpende, mindre vedlikehold. Det siste er viktig fordi kirkene brukes hver dag hele uken til et omfattende tilbud til alle aldersgrupper i Den norske kirke, benyttes til minnesamvær, gir både den eritreisk-ortodokse menigheten og den katolske menigheten rom til å feire sine gudstjenester. I tillegg leies kirkene ut til konserter.

Et annet svært viktig område hvor Stortinget har opprettholdt sterke bånd mellom kommunen og kirken, er gjennom gravferdsforvaltningen. Gravferdsloven pålegger kommunen det økonomisk ansvaret mens kirkelig fellesråd er pålagt å gjennomføre driften av all gravferd. Det er godt at det siden forrige visitas er regulert et eget felt til muslimske graver. Loven stiller også krav til ledig gravplasskapasitet. Nå er det nødvendig å starte arbeidet med å regulere og opparbeide areal til nye graver.

Jeg er takknemlig for at ordføreren la til rette for et kort besøk på Frivilligsentralen, og jeg ser med glede at kommunen har bilder fra dette besøket på sin hjemmeside. Det er flott å møte en kommuneledelse som så tydelig har en strategi for samspill med frivillige. Kommunen tok for noen år siden tok initiativ til mer samarbeid mellom Frivilligsentralen, lag og organisasjoner. Da ble det samtidig utarbeidet en håndbok som viser ulike tilrettelagte turalternativ for alle med nedsatt bevegelsesevne. Alt vi fikk se små glimt av, er en viktig inspirasjon når sokneråda nå skal i gang med å kartlegge hva som finnes av ulike omsorgstilbud før de utarbeider en plan for diakoni; plan for kirkens omsorgstjeneste. I møtet ble det sagt: «Omsorgskrisa skapes ikke av eldrebølgen, men av at vi tror at omsorg ikke kan gjøres på en annen måte.» Jeg fikk i møtet en forståelse av at dere sammen vil se på hvordan det kan satses på det diakonale arbeidet i årene fremover.

4. flere får lyst til å arbeide i kyrkja.

«Stabsmøtene er pulsslagene hvor vi lærer oss å lytte til hverandre,» ble det sagt under torsdagens fagmøte. Der ble også en i «Saft suse» sitert fra da han gledesstrålende møtte en av prestene og sa: «Husker du da du og jeg hadde gudstjeneste?» Det er godt medarbeiderskap.

Jeg har gjennom visitasen sett at dere i alle stillingene har svært dyktige medarbeidere. Dere har vist meg en stab som samarbeider godt, stiller opp for hverandre og viser stor kreativitet

og fleksibilitet. Det er en stor velsignelse. Samtidig ser jeg at dere er helt avhengige av mange frivillige medarbeidere for at kirken skal nå sine mål. Søndagsskolearbeidet er et av flere eksempel på det.

Som en del av visitasen har biskopen alltid en tilsynssamtale med de viglede medarbeiderne. Denne gangen har også prosten og vår undervisningsrådgiver fått ha noen samtaler som hjelper oss å se et så stort og sammensatt bilde som mulig. Oppgavene er mange. Da gjør det inntrykk å høre kirkevergen dele sin visjon om frivillige medarbeidere. Det handler ikke om å finne oppgaver, men slippe til dem som vil tjene (i) menighetene med sine evner og nådegaver.

Innledningsvis viste jeg til de to møtene med våre trossøsken fra andre kirkesamfunn og med de kristne organisasjonene. Formålet med disse møtene var å se på hvordan vi i fellesskap kan styrke vitnesbyrdet om troen på Jesus Kristus og kjenne på velsignelsen på tvers av det som vi ellers kjenner som skillelinjer. Både våre ortodokse trossøsken og katolikkene ga uttrykk for at de ønsker å være tilgjengelige og synlige og være en del av det felles kristne vitnesbyrdet. De vil gjerne feire en økumenisk gudstjenesten sammen med dere og sier dere gjerne må komme når de feirer gudstjenester. Alle kan motta en velsignelse under nattverdfeiringen selv om de ikke kan få nattverdelementene. Det var gledelig at det kom fram et tydelig ønske om å markere reformasjonsjubileet med felles salmekveld høsten 2017. Fellesskapet gjennom salmesang ble en sterk erfaring da alle stemte i «Navnet Jesus blekner aldri.» Han er vårt håp. Det gir håp for framtida.

Denne visitasens siste møte var med representanter for de kristne organisasjonene og bedehusene. De representerer et viktig arbeid som gjennom mange, mange år har vært til berikelse for hele kirken. Jeg håper dere kan fortsett med en åpen og ærlig dialog, så dere i gjensidig respekt kan finne en veg videre som gir trygghet for alle.

Grunnmuren i Møre bispedømmes visjonsdokument er: *Medarbeidarar som ser kvarandre og tek del med nådegåver, evner og fagkunnskap*. Dere er velsignet med mange, gode medarbeidere. Sammen er vi kalt til å ta i bruk alle de gaver Gud har gitt oss og forkynne evangeliet om den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus så våre medmennesker kan få leve og vokse i den kristne tro.

Gud velsigne dere alle!

Såmannssøndagen 2017

Ingeborg Midttømme

biskop